

УДК 342 (477), 340. 34.06

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0941-2025-49-172>

І. В. Гаращук, к. ю. н., провідний науковий співробітник НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, доцент кафедри державного будівництва Національного юридичного Університету імені Ярослава Мудрого
ORCID ID: 0000-0003-3953-1004

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ, ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ОРІЄНТИРИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ НАУКОВОЇ ДУМКИ

***Анотація.** У статті досліджено теоретичні засади формування концепції сталого розвитку як ключової парадигми сучасного глобального розвитку. Проаналізовано еволюцію поняття «сталий розвиток» у міжнародно-правовому та науковому контексті. Здійснено узагальнення наукових підходів українських та зарубіжних дослідників до розуміння сутності сталого розвитку. Обґрунтовано, що сталий розвиток є не лише глобальною стратегією, а й практичним інструментом формування національної політики.*

***Ключові слова:** сталий розвиток, стійкий розвиток, збалансований розвиток, екологічна політика, соціально-економічна рівновага.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується активними процесами індустріалізації, стрім-

ким розвитком науки й техніки, ускладненням структури та зростанням рівня споживчих потреб, що сприяло досягненню певних економічних переваг і технологічного прогресу. Ці процеси мають взаємопов'язаний і динамічний характер, що зумовлює складність прогнозування їх наслідків. Більшість сучасних мегатрендів, попри свій інноваційний потенціал, супроводжуються низкою ризиків і можуть становити загрозу для сталого розвитку суспільства. Поглиблення соціальних, демографічних, економічних і технологічних диспропорцій між різними регіонами світу порушує структурну цілісність глобальної екосистеми та підриває баланс природних процесів. Такі тенденції створюють передумови для зростання масштабних природних катаклізмів, що, у свою чергу, посилює проблему обмеженості ресурсів і загострює соціальну напруженість. Накопичення цих суперечностей може слугувати чинником ескалації міжнаціональних і внутрішньосуспільних конфліктів, набуваючи глобального характеру. У цьому контексті центральним поняттям сучасної наукової дискусії стає сталий розвиток, який поєднує екологічний, економічний та соціальний виміри поступу. Водночас теоретичне осмислення сутності поняття «сталий розвиток» залишається важливим для формування цілісного бачення його складових, цілей і механізмів реалізації. Саме тому аналіз міжнародно-правових засад сталого розвитку та їх відображення у законодавстві України є актуальним і необхідним завданням сучасної наукової думки.

Мета статті полягає у дослідженні сутнісно-змістовних характеристик та з'ясуванні підходів до розуміння концепції «сталого розвитку», теоретичних особливостей та аналізі цілей сталого розвитку, визначених у міжнародно-правових актах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну базу дослідження сталого розвитку склали праці відомих вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема фахівців у галузях конституційного, муніципального, аграрного, земельного та екологічного права: І. В. Ковальчук, Є. В. Курінного, Т. Є. Кагановської, М. В. Савчина, Ю. В. Самойлика, Т. Л. Сироїд, В. О. Серьогіна, С. Г. Серьогіної, В. А. Стрільчук, М. В. Шульги, Ю. С. Шемшученка. В їх наукових дослідженнях було зосереджено увагу на окремих

теоретичних і практичних правових аспектах, з'ясуванні сутності та особливостей явища, формуванні категоріального апарату й розробленні методичних підходів до оцінювання стану сталого розвитку регіонів. Правовій моделі сталого розвитку України були присвячені дисертаційні дослідження Т. С. Гудіми, Т. В. Курман, Н. О. Мартинової, П. М. Сухорольського, Н. Д. Янчук. Проблема сталого розвитку останніми роками присвячено цілу низку науково-економічних досліджень, зокрема В. Антошенко-вої, Б. М. Данилишина, А. Коваленка, О. П. Крайник, В. В. Юрчишина та інших. Ключові ідеї питань сталого розвитку досліджували представники міжнародної організації Club of Rome (Римського клубу): С. Діксон-Делев (Sandrine Dixson-Decl ve), Й. Рандерс (J rgen Randers), С. Бруннхубер (Stefan Brunnhuber), П. Шривастава (Paul Shrivastava). Попри значний обсяг теоретичних розробок, їх практичну цінність і наявний досвід європейських держав у забезпеченні сталого розвитку, в Україні засади сталого розвитку регіонів досі не набули належного наукового та прикладного обґрунтування, що зумовлює необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

Виклад основного матеріалу. Концепція сталого розвитку постала як відповідь на загострення проблем, пов'язаних із виснаженням природних ресурсів, забрудненням довкілля та соціальною нерівністю. Вона спрямована на узгодження економічного зростання, екологічної рівноваги та соціального добробуту, що забезпечує можливість задоволення потреб нинішніх поколінь без шкоди для майбутніх. Важливим для формування ефективної стратегії гармонійного співіснування суспільства і природи в сучасних умовах глобальних екологічних, економічних та соціальних викликів є розуміння категорій «розвиток» і «сталий розвиток». Широке використання цих термінів у світовій і національній науковій та офіційній практиці обумовлює потребу у з'ясуванні їх змісту шляхом аналізу основних наукових підходів до їх визначення. Під «розвитком» розуміють процес якісних змін у системі, що веде до її ускладнення, удосконалення, зростання ефективності функціонування та адаптації до нових умов. У соціально-економічному контексті розвиток охоплює зміни у виробництві, структурі економіки, добробуті на-

селення, соціальних інституціях та управлінні. В історії філософської думки вирізняють три основних тлумачення «розвитку»: як збільшення і зменшення; як перехід можливості в дійсність, а в більш загальному вигляді – як розуміння руху взагалі; як виникнення нового, втіленням чого можуть бути численні концепції прогресу. Водночас розвиток може бути як прогресивний, так і регресивний [5, С. 403]. В аспекті нашого дослідження розвиток доцільно розглядати саме як процес прогресивних змін, які відбуваються пропорційно й одночасно у кожній зі складових території держави.

У контексті розвитку термін «сталий» є об'єктом активного наукового осмислення, постійно зазнає концептуального уточнення, доповнення та модернізації з боку дослідників, що зумовлює виникнення численних дискусій щодо його змісту та застосування. Відсутність загальновизнаного визначення цього поняття зумовлено його складністю та багатовимірністю, воно охоплює численні аспекти розвитку цивілізації та стосується майбутнього людства, яке характеризується багатовекторністю та непередбачуваністю свого поступу. Здійснюючи аналіз сучасних наукових підходів до тлумачення дефініції «сталий розвиток» зазначимо, що вона має англійське походження (sustainable development), де «sustainable» означає – підтримувальний, тривалий, сталий, безперервний, і «development» – розвиток, розробку, створення, освоєння, побудову, удосконалення, ріст, формування, розширення. Проте вказаний термін різниться в офіційно прийнятих перекладах з різних мов світу, наприклад: з французької означає довготривалий розвиток; з італійської – заслуговуючий підтримки розвиток; з німецької та японської – тривалий розвиток; зі шведської – сталий розвиток; з норвезької – міцний розвиток. Існує думка, що ці два поняття взаємовиключають одне одного, оскільки, якщо є розвиток, то стабільності вже бути не може. Інші дослідники, навпаки відстоюють думку, що сталий розвиток інтерпретується як характеристика процесу, який формує позитивний тренд розвитку певних параметрів територіальної соціально-економічної системи.

Розглядаючи питання етимології «сталого розвитку» зустрічаємо його ототожнення зі «стійким розвитком», «збалансова-

ним розвитком», «регульованим розвитком», з думками про доцільне застосування терміну «стійкий» замість «сталого». Проте така заміна потребує глибшого аналізу з точки зору лінгвістики, семантики та міжнародної термінологічної узгодженості. «Стойкий» у лінгвістичному плані частіше вживається в технічному або психологічному контексті і базується на постійності та стабільності стану або певних параметрів; як здатне протистояти впливу зовнішніх чинників, не піддаватися руйнуванню, псуванню, витримувати зовнішній вплив, протидіяти чомусь, але не обов'язково має ознаку довготривалості чи збалансованості. На думку Л. Мельника, поняття «стійкість» і «сталлий розвиток» не слід ототожнювати, стійкий розвиток утопічною ідеєю, особливо в глобальному масштабі [8, С. 412]. О. О. Бакунов та О. В. Сергеева визначають стійкість необхідною умовою сталого розвитку системи; здатність (властивість) системи так реагувати на зміни зовнішнього середовища, щоб не лише генерувати чинники, які зумовлюють її врівноважений стан, а й забезпечувати подальший розвиток. Виходячи з цього, вони виділяють економічну стійкість функціонування, яка є моментною, ситуаційною характеристикою, та економічну стійкість розвитку, яка має динамічний характер та є категорією сталого розвитку системи [2, С. 52].

«Сталий» (від *стати, стала величина*) означає постійний, неперервний, збалансований, такий, що відбувається без різких коливань. Сталий розвиток акцентує не лише стабільність, а й динамічну збалансованість розвитку – здатність системи розвиватися гармонійно, узгоджуючи економічні, соціальні та екологічні чинники. Оскільки за своєю суттю розвиток передбачає несталі стани, існують пропозиції використовувати термін «регульований розвиток», що передбачає цілеспрямоване управління змінами, прогнозування та компенсацію найбільш ризикованих несталостей і дисбалансів у розвитку.

Термін «сталлий розвиток» (sustainable development) та його пояснення через зв'язок поколінь широко використовується до сьогодні, хоча, ряд авторів наголошують на його суперечливому перекладі українською мовою [3, С. 38; 15, С. 68]. Зокрема, В. А. Стрільчук досліджуючи існуючі підходи щодо визначення

та розуміння концепту «sustainable development» у системі національного права наголошує, що ця дефінітивна зв'язка розуміється вітчизняними вченими досить неоднозначно, має декілька варіантів перекладу, що негативно позначається на її розумінні та потребує вдосконалення [11, С. 28]. В. Антошенкова та Т. Глянь досліджуючи проблеми розуміння «сталого розвитку», наголошують на «абсурдній мішанині зі слів, що суперечать одне одному з відображенням в українській мові назви однієї з основних концепцій ООН, часто перетворюючи не тільки назви, а і тексти, присвячені цій темі». Вони звертають увагу на термінологічну неузгодженість у перекладі поняття sustainable development. Науковці зазначають, що англійський прикметник «stable» походить від латинського «stabilis», що означає стійкий, нерухомиий, незмінний. Якщо буквально перекладати це як «стійкий розвиток», виникає певний смисловий парадокс – адже розвиток передбачає динаміку та зміни, тоді як «стійкість» – це, навпаки, фіксованість і незмінність. Тому використання терміну «сталий розвиток» є точнішим, адже він передає ідею збалансованого, поступального та гармонійного розвитку, а не «нерухомого» чи «застиглого» процесу [1, С. 55].

Таким чином, хоча обидва слова мають схожі риси, вони не є повними синонімами в контексті соціально-економічного та екологічного дискурсу. В українській мові як офіційний переклад міжнародного поняття «sustainable development» закріпився термін «сталий розвиток», у цьому контексті він передає ідею довготривалого, збалансованого розвитку, який не шкодить майбутнім поколінням. До того ж, термін «сталий розвиток» вже активно функціонує в науковій, освітній та політичній літературі, тому його заміна на «стійкий» може спричинити непотрібну плутанину та втрату термінологічної єдності. Отже, спираючись на міжнародний правовий досвід та на наукові здобутки, присвячені даному питанню, спостерігається очевидна прерогатива саме дефініції «сталий розвиток», з чого і будемо виходити надалі.

Огляд наукових підходів до визначення поняття «сталий розвиток» охоплює різноманітні інтерпретації, зосереджені на його екологічному, економічному та соціальному аспектах.

Так, вітчизняна економічна думка в теорії «сталого розвитку» виявилася доволі різнобічною через відмінності у методологічних підходах при розгляді цього питання. Серед наукових досліджень українських учених-економістів варто виокремити праці Б. М. Данилишина, який визначає сталий розвиток як систему відносин суспільного виробництва, при якій досягається оптимальне співвідношення між економічним ростом, нормалізацією якісного стану природного середовища, ростом матеріальних і духовних потреб населення [4]. В. Куценко, О. Гарашук, О. Топчій визначають його як «досягнення стабільності в суспільстві, динамічності економічного розвитку; створення передумов для гармонійного розвитку людини» [6, С. 43]; А. Лелеченко – як «процес якісних змін, що передбачає збалансування інтересів людини, суспільства і держави в поточному і майбутньому періодах на засадах досягнення в динаміці економічної ефективності, фінансової стійкості, економічного зростання та розвитку екологічної і соціальної підсистеми суспільства та, як наслідок, макросистем вищого рівня, з урахуванням раціональних обмежень, що накладаються національною безпекою, і впливу чинників зовнішнього середовища» [7].

У трьох вимірах визначають дефініцію сталого розвитку О. В. Мініна та В. П. Коваль:

- 1) екологічна сталість має місце тоді, коли рівень споживання людством не перевищує природний рівень поповнення, а рівень забруднення та викидів парникових газів не перевищує природний рівень відновлення;
- 2) соціальна сталість передбачає здатність суспільства підтримувати загальні права людини (особисті, трудові, культурні) та задовольняти основні потреби людей, уникаючи проявів дискримінації, реалізуючи тим самим основні принципи соціальної справедливості;
- 3) економічна сталість є здатністю людських спільнот у всьому світі зберігати свою незалежність і мати доступ до ресурсів, необхідних для задоволення їхніх потреб, тобто безпечні джерела засобів до існування мають бути доступні кожному [9, С.9].

Як бачимо із наведених визначень, представники різних напрямків теорії сталого розвитку називають основною ознакою

такого розвитку збалансування, врівноваження потреб з ресурсними й екологічними можливостями території, а також такий розвиток людства та характер використання ним ресурсів планети, який дає змогу задовольняти потреби сьогодення та не підриває потенційні можливості забезпечення потреб наступних поколінь.

Узагальнюючи погляди вчених визначення даного поняття є можливим визначення декілька підходів. Ряд науковців вважає, що ключем до сталого розвитку є забезпечення паритетного розвитку економічної, екологічної та соціальної складових і наголошують, що досягнення балансу між цими сферами є важливою передумовою переходу національної економіки до принципів сталості. Інші дослідники зосереджуються на секторальних чинниках, що визначають досягнення цілей сталого розвитку. Ще одна група вчених акцентує увагу на потребі врахування природно-ресурсних та екологічних обмежень, які стримують забезпечення належного рівня добробуту населення й повноцінного функціонування економіки. Нарешті, четверта група дослідників робить наголос на досягненні окремих ключових цілей сталого розвитку – передусім подоланні бідності та захисті навколишнього природного середовища.

Поняття сталого розвитку посідає центральне місце у сучасній системі міжнародно-правових і політичних документів, що визначають стратегію глобального розвитку людства. Інститут світових ресурсів (World Resources Institute, WRI) визначає сталий розвиток як такий, при якому природні ресурси, людство і фінанси управляються і використовуються таким чином, щоб збільшити багатство і благоустрій людей без погіршення умов їх життєдіяльності у майбутньому [19]. У формулюванні Світового банку сталий розвиток – це управління сукупним капіталом суспільства в інтересах збереження і збільшення людських можливостей [16]. У Звіті підготовленим Інститутом світових ресурсів у співпраці з Програмою ООН з навколишнього середовища та Програмою розвитку ООН сталий розвиток визначений як покращення якості людського життя в рамках можливостей оточуючих екосистем [14, С. 4].

Вперше термін «сталий розвиток» з'явився в доповіді «Всесвітня стратегія охорони природи», розробленої у 1980 р. за ініціативою ЮНЕП, Міжнародного союзу охорони природи і Всесвітнього фонду дикої природи. Будучи історичним рубіжем у формуванні сучасного екологічного мислення він вперше пов'язав охорону природи з економічним і соціальним розвитком. Однак цілісного, завершеного вигляду концепція набула в доповіді Міжнародної комісії з довкілля і розвитку під назвою «Наше спільне майбутнє» (Our Common Future), яка відома як «Brundtland Report», була опублікована у жовтні 1987 року Всесвітньою Комісією з навколишнього середовища та розвитку (WCED) під головуванням норвезької політичної діячки прем'єр-міністра Норвегії Про Харлем Брундтланд. Цей документ закріпив точне визначення «sustainable development», яким у глобальному вжитку користуються й до сьогодні. Сталий розвиток був визначений як такий розвиток суспільства, за якого задоволення потреб сучасних поколінь не має ставити під загрозу можливості майбутніх поколінь задовольнити свої потреби. Окрім цього, було охарактеризовано поняття несталості території, тобто території, населення якої використовує ресурси швидше, ніж вони відновлюються, де відходів утворюються більше, ніж може бути утилізовано природним шляхом або використано для інших потреб людини [12, С. 15–21]. У даній доповіді зазначалося, що «людство здатне надати розвитку стійкого і довготривалого характеру, аби він відповідав потребам нинішнього покоління, не позбавляючи майбутні покоління можливості задовольняти власні потреби» (п. 27), а сталий і довготривалий розвиток являє собою «не незмінний стан гармонії, а скоріше процес змін, в якому масштаби експлуатації ресурсів, спрямування капіталовкладень, орієнтація технічного розвитку та інституційні зміни узгоджуються із теперішніми і майбутніми потребами» (п. 30) [18].

Важливою віхою у формуванні сучасного екологічного світогляду стала Декларація прийнята в 1992р. на «Саміті Землі» ООН у Ріо-де-Жанейро, на якій було визначено теоретичне підґрунтя сталого розвитку як такого, що задовольняє потреби сучасного часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Одним із головних результатів саміту стало визначення 27 найважливіших принципів охо-

рони довкілля у контексті забезпечення сталого розвитку [13]. Серед ідей, на яких ґрунтуються 27 принципів Декларації, є такі: кожна людина має право на здорове і плідне життя у гармонії з природою; розвиток на благо нинішнього покоління не повинен завдавати шкоди інтересам майбутніх поколінь і навколишньому середовищу; держави мають суверенне право розробляти свої власні ресурси, але не завдаючи шкоди навколишньому природному середовищу за межами їхніх кордонів; держави співпрацюють з метою збереження, захисту та відновлення цілісності екосистем Землі; держави приймають ефективні національні закони з охорони довкілля; хто забруднює довкілля, повинен нести фінансову відповідальність за це забруднення [10]. Надалі концепцію було підтримано членами конференції з питань сталого розвитку 2012 р. у Ріо-де-Жанейро («Ріо+20»). Вона сприяла глобальному діалогу про відповідальне ставлення до природи та заклала основи для гармонійного співіснування людини й довкілля.

Логічним продовженням Саміту Землі в Ріо-де-Жанейро (1992 р.) став Всесвітній саміт із питань сталого розвитку (World Summit on Sustainable Development – WSSD), що відбувся в Йоганнесбурзі (ПАР) з 26 серпня по 4 вересня 2002 р. Метою заходу була оцінка прогресу у реалізації принципів сталого розвитку, визначених у Декларації Ріо, та окреслення нових шляхів їх впровадження. Його головний внесок – конкретизація завдань і формування механізмів контролю та створенні партнерств задля сталого майбутнього. Саміт у Йоганнесбурзі підтвердив глобальну важливість ідеї сталого розвитку та став майданчиком для конструктивного діалогу і виявив, що ряд ініціатив, започаткованих у 1992 році, залишилися нереалізованими.

Понад сорок років безперервного багатостороннього діалогу розпочатого ще у рамках Конференції ООН з питань навколишнього середовища людини 1972 р. міжнародне співтовариство прагнуло знайти рішення у сфері екологічних, соціальних та економічних проблем. Результатом гарячих дебатів стало прийняття у вересні 2015 р. під егідою ООН значущого програмного документу – Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 року та його 17 цілей сталого розвитку та 169 відповідних завдань [17].

Відповідно до Порядку денного держави-члени ООН взяли зобов'язання забезпечувати стійке, всеосяжне та поступове зростання, соціальну інтеграцію і захист навколишнього середовища, маючи намір досягти їх, перебуваючи в партнерстві та в умовах миру, що особливо актуально в умовах сьогодення. У ході широкомасштабних переговорів було вирішено, що саме національні уряди несуть першочергову відповідальність за здійснення Порядку денного. «Порядок денний» — це універсальний, трансформаційний документ, заснований на принципах поваги до прав людини. Він є амбітним планом дій для країн, системи ООН та всіх учасників процесу розвитку, що комплексно відображає сучасні підходи до подолання крайньої бідності, зменшення нерівності та збереження планети. Документ виходить за межі традиційних декларацій і містить чіткий заклик до рішучих і скоординованих дій в інтересах людей, довкілля та спільного добробуту. Порядок денний спонукає світову спільноту робити сміливі та дієві заходи для переходу на шляху побудови сталого, гнучкого і надійного світу.

Висновки. З вищезазначеного можна зробити висновок, що концепція сталого розвитку виступає не лише теоретичною моделлю, а й практичним інструментом державного управління, що визначає сучасну парадигму взаємодії суспільства й природи. Будучи комплексною міждисциплінарною категорією вона поєднує економічні, соціальні та екологічні складові розвитку суспільства. Її сутність полягає у забезпеченні гармонійної взаємодії людини, держави та природи на основі принципів довготривалої рівноваги, відповідальності, раціонального використання ресурсів, на основі принципів рівноваги та довгострокової перспективи розвитку, а реалізація потребує системного підходу, наукового обґрунтування рішень та активної участі громадянського суспільства у формуванні політики сталого майбутнього.

Аналіз теоретичних підходів дає змогу визначити сталий розвиток як цілісний процес суспільного поступу, спрямований на досягнення гармонії між економічними інтересами, соціальними потребами та екологічними можливостями довкілля, який

забезпечує гідну якість життя нинішнього покоління без загрози для здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби.

Список використаних джерел:

1. Антошенкова В., Глянь Т. Історичний аспект сталого розвитку в умовах глобалізації. *Економічний аналіз*. 2024. Т. 34. № 1. С. 53–60.
2. Бакунов О. О., Сергєєва О. В. Прогнозування рівня економічної стійкості. Основа сталого розвитку торговельного підприємства. *Вісник ХНУ*. 2012. № 4. т. 2. С. 177–183.
3. Білорус О. Г., Мацейко Ю. М. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетинг. дослідж.). Київ: МАУП, 2005. 492 с.
4. Данилишин Б. М., Дорогунцов С. І., Міщенко В. С., Коваль В. Я., Новоторов О. С., Паламарчук М. М Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. Київ, РВПС України. 1999. 716 с.
5. Кизима В. Розвиток. Філософський енциклопедичний словник. Київ: Абрис, 2002. 751 с.
6. Куценко В., Гаращук О., Топчій О. Пріоритетні напрями та принципи реалізації державної політики щодо забезпечення сталого розвитку. *Економіка природокористування і сталий розвиток*. 2019. С. 40–47.
7. Лелеченко А. П. Феномен поняття «сталий розвиток». *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1649>
8. Мельник Л. Г. Основи стійкого розвитку. Навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2007. 654 с.
9. Мініна О. В., Коваль В. П. Ключові аспекти повоєнного відновлення України на засадах сталого розвитку. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2(38), 2024. С. 9–20.
10. Прийняття Декларації Ріо-Де-Жанейро. Всеукраїнська екологічна ліга. URL: <https://is.gd/YGoSZI>
11. Стрільчук В. А. Теоретичні підходи до визначення концепту «сталий розвиток» у праві: критичний аналіз. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2 (2017). С. 28–31.
12. Трегобчук В. Екологічнобезпечна економіка : альтернативи немає. *Вісник НАН України*. 1998. № 3–4. С. 15–21.
13. Шемшученко Ю. Декларація Ріо-де-Жанейро про навколишнє середовище і розвиток 1992. Циклоп – енциклопедії та словники. URL: <https://cyclop.com.ua/content/view/1033/58/1/6/#17557>
14. Dr. Allen L. Hammond. World resources 1992–93. A Report by the World resources institute in collaboration with The United Nations Environment Programme and The United Nations Development Programme / Hammond Dr. Allen L. New york : Oxford. *Oxford University Press*, 1992. 385 p.,

15. Roman Antoshchenkov, Anton Nikiforov, Ivan Galych, Victor Tolstolutskiy, Antoshchenkova, V., Sergey Diundik Solution of the system of gas-dynamic equations for the processes of interaction of vibrators with the air. *Eastern European Journal of Enterprise Technologies*, 2020, 27(104). P. 67–73.
16. Shakil M., Azam K., & Hossain M. (2014). An Evaluation of Green Banking Practices in Bangladesh. *European Journal of Business and Management*, 6 (31), 8–16. DOI: <http://dx.doi.org/10.9790/487X-161146773>.
17. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
18. World Commission on Environment and Development. (1987). Our common future. *Oxford University Press*.
19. World Resources 1996–97: A Guide to the Global Environment – The Urban Environment : World Resources Institute, *Oxford University Press*, 1996.

REFERENCES :

1. Antoshchenkova V., Hlian T. (2024). Istorychnyi aspekt staloho rozvytku v umovakh hlobalizatsii. *Ekonomichnyi analiz*. Voll. 34. № 1.
2. Bakunov O. O., Serhieieva O. V. (2012). Prohnozuvannia rivnia ekonomichnoi stiikosti. Osnova staloho rozvytku torhovelnoho pidpriemstva. *Visnyk KhNU*. Voll 2. № 4.
3. Bilorus O. H., Matseiko Yu. M. (2005). Hlobalna perspektyva i stalyy rozvytok: (Systemni marketol. doslidzh.). Kyiv: MAUP.
4. Danylyshyn B. M., Dorohuntsov S. I., Mishchenko V. S., Koval V. Ya., Novotorov O. S., Palamarchuk M. M. (1999). Pryrodno-resursnyi potentsial staloho rozvytku Ukrainy. Kyiv, RVPS Ukrainy.
5. Kyzyma V. (2002). Rozvytok. Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk. Kyiv: Abrys.
6. Kutsenko V., Harashchuk O., Topchii O. (2019). Priorityetni napriamy ta pryntsy py realizatsii derzhavnoi polityky shchodo zabezpechennia staloho rozvytku. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i stalyy rozvytok*.
7. Lelechenko A. P. (2017). Fenomen poniattia «stalyy rozvytok». *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1649>
8. Melnyk L. H. (2007). Osnovy stiikoho rozvytku. Navchalnyi posibnyk. Sumy: Universytetska knyha.
9. Minina O. V., Koval V. P. (2024). Kliuchovi aspekty povoiennoho vidnovlennia Ukrainy na zasadakh staloho rozvytku. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*. № 2(38).

10. Pryiniattia Deklaratsii Rio-De-Zhaneiro. Vseukrainska ekolohichna liha. URL: <https://is.gd/YGoSZI>
11. Strilchuk V. A. (2017). Teoretychni pidkhody do vyznachennia kontseptu «stalyy rozvytok» u pravi: krytychnyi analiz. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 2.
12. Trehobchuk B. (1998). Ekolohobezpechna ekonomika : alternatyvy nemaie. *Visnyk NAN Ukrainy*. № 3–4.
13. Shemshuchenko Yu. (1992). Deklaratsiia Rio-de-Zhaneiro pro navkolyshnie seredovyshe i rozvytok 1992. Tsyklop – entsyklopedii ta slovnyky. URL: <https://cyclop.com.ua/content/view/1033/58/1/6/#17557>
14. Dr. Allen L. Hammond. (1992). World resources 1992–93. A Report by the World resources institute in collaboration with The United Nations Environment Programme and The United Nations Development Programme / Hammond Dr. Allen L. New york : Oxford. Oxford University Press.
15. Roman Antoshchenkov, Anton Nikiforov, Ivan Galych, Victor Tolstolutskyi, Antoshchenkova, V., Sergey Diundik. (2020). Solution of the system of gas-dynamic equations for the processes of interaction of vibrators with the air. *Eastern European Journal of Enterprise Technologies*, № 27(104).
16. Shakil M., Azam K., & Hossain M. (2014). An Evaluation of Green Banking Practices in Bangladesh. *European Journal of Business and Management*. 6 (31), 8–16. DOI: <http://dx.doi.org/10.9790/487X-161146773>
17. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
18. World Commission on Environment and Development. (1987). Our common future. *Oxford University Press*.
19. World Resources 1996–97: A Guide to the Global Environment – The Urban Environment : World Resources Institute, *Oxford University Press*.

I. V. Harashchuk

The Concept of Sustainable Development: Theoretical and Legal Foundations, Evolution of the Notion, and International Legal Guidelines in the Context of Contemporary Scientific Thought

Summary. The article examines the theoretical foundations of the concept of sustainable development as a central paradigm of contemporary global progress. Theoretical understanding of the essence of the concept of «sustainable

development» remains important for forming a holistic vision of its components, goals, and implementation mechanisms. It traces the evolution of the term within international legal and academic discourse – from the World Conservation Strategy (1980) to the UN 2030 Agenda for Sustainable Development. The research analyzes the semantic, linguistic, and methodological aspects of the notion «sustainable development,» comparing it with related concepts such as «stable» and «balanced development.» It summarizes the main scientific approaches of Ukrainian and foreign scholars regarding the essence and structure of sustainable development, which integrates economic, social, and environmental dimensions.

Sustainable development is viewed not only as a theoretical construct but also as a practical tool of public administration, defining the modern paradigm of interaction between society and nature. Scholars propose several approaches to understanding this concept. Some emphasize the need for a balanced advancement of economic, environmental, and social components as a prerequisite for the transition of the national economy to sustainability. Others focus on sectoral factors that determine the achievement of sustainable development goals, while another group highlights the importance of considering natural resource and environmental constraints that limit public welfare and economic efficiency. A fourth approach prioritizes achieving specific Sustainable Development Goals – primarily poverty reduction and environmental protection.

It is substantiated that sustainable development is not only a global strategy, but also a practical tool for shaping national policy aimed at achieving a balance between economic growth, social justice, and environmental stability. The essence of sustainable development lies in ensuring harmonious interaction between humans, the state, and nature, based on principles of long-term equilibrium, rational resource use, and intergenerational responsibility. Its implementation requires a systemic and scientifically grounded approach, together with active civil society participation in shaping policies for a sustainable future. Overall, sustainable development is defined as a holistic process of social progress aimed at achieving harmony between economic interests, social needs, and environmental capacities. It ensures a decent quality of life for the present generation without compromising the ability of future generations to meet their own needs.

Keywords: *sustainable development, stable development, balanced development, environmental policy, socio-economic balance.*